

ANKE DE GRAAF

Karins
kinderen

FAMILIEROMAN

Anke de Graaf

Karins kinderen

Uitgeverij Zomer & Keuning

HOOFDSTUK 1

In de grote woonkamer van de prachtige boerenhoeve de Landsman beende P.J.P. Verwillen, Pieter Joost Paulus, heen en weer, Een grote, stoere man met een verweerd gezicht van het vele buiten zijn, scherpe, donker grijze ogen en een brede mond met volle lippen.

Hij was Karins vader.

Zij zat in een diepe stoel, haar hand gleed strelend over de zachte, donkergroene bekleding van de armleuning. Ze keek met een verborgen glimlach in haar ogen naar hem. Ze wist wat hij ging zeggen.

‘Ik ben echt niet ouderwets, ja, grijns maar, ik weet dat je moeder en jij dat denken, jullie vinden mij een ouderwetse, nuchtere boer, iemand die alleen oog heeft voor een mooie koeienkop...’

Over Karins gezicht gleed nu een glimlach; en een vierkante kont, dacht ze, en een gevulde uier, nee hoor, pap, dat is niet zo. ‘...maar dat is niet waar. Ik zie heus ook mooie dingen. Dat schilderij daar,’ hij knikte in de richting van een groot schilderstuk dat boven het glanzend gewreven dressoir hing, een heidelandschap, wollige schapen, een zwarte schaapskooi in de verte en een klein, bruin-wit gevlekt hondje, ‘dat vind ik mooi.’ Hij bleef staan en keek haar aan. ‘En ik vind ’t leuk dat jij goed kunt tekenen. Maar om daarin je toekomst te zoeken en er verder in te leren, dat zie ik niet. Stil maar, ik weet het, alles is al beslist, vaders mening is voor de vorm gevraagd, ja, zegt u het maar, maar we doen toch wat we zelf willen, alles is in kannen en kruiken. Je plaats op die school is besproken en onderdak in de stad heb je, daar zorgde Kees Witteman voor. En ik geloof dat jullie daar goed zitten, een beetje onder de hoede van die zuster van z’n vrouw, daar wil ik het helemaal niet over hebben. Maar ik wil er toch nog een keer met je over praten. Over de gevaren, Karin, want Amsterdam is een gevaarlijke stad. Alle grote steden zijn gevaarlijk. En in de richting die jij kiest, zul je zwervers en profiteurs tegenkomen. Dweppers en mensen die denken dat zij alleen de ware kunst kunnen maken. Ze lopen met hun hoofd in de wolken en ze barsten van de plannen, maar ze doen niets, ze wachten tot de geest over hen komt. Maar ze moeten in de tussentijd wel eten en op iemand die zo’n kunstenaar van de toe-

komst helpt, druipt de glorie een beetje af, maar als je 't goed bekijkt, stelt het niets voor. Je moeder juicht alles toe; die kan een huis en een boom tekenen en een poes met snorharen en een staart en nu denkt ze dat ze wat had kunnen bereiken in kunstenaarswonderland als het anders was gelopen met haar. Ze had niet van een boer moeten gaan houden.' Pieter Verwillen lachte, niet cynisch, want hij wist dat Marry gelukkig met hem was. Ze hield van hem en van de boerderij, de dieren, de rust en de stilte van het land. Maar soms kwam de droom van vroeger boven, tekenen, schilderen, een beetje anders zijn dan anderen, iets kunnen maken, iets scheppen wat nog niet bestaat, het was een verborgen verlangen.

Toen bleek dat hun dochter Karin aardig kon tekenen en schilderen, moedigde Marry dat aan. Ze kocht papier, goede potloden en kleurstiften toen het kind klein was en later nam ze al het materiaal dat nodig was mee uit de stad. In de oorlog was dat een paar jaar moeilijk, maar Marry wist eraan te komen: tubes verf, penselen, stiften, inkt, trekpenen, tekenbloes, noem maar op. Pieter Verwillen moest toegeven dat ook hij trots was op de tekeningen van het kind. Toen ze een jaar of acht was tekende Karin de boerderij vanaf het damhek, Truitje en Johanna met de koppen gebogen naar het groene gras, voor zo'n kind fantastisch gezocht naar de juiste kleur groen; nee, niet gezocht, zei ze, zo is de kleur.

Hij volgde dat hele gedoe met een glimlach.

Maar toen Karin naar de hbs in de stad ging, begreep hij dat dat tekenen en verven zoals hij het noemde – 'hè Pieter, zeg alsjeblieft schilderen; verven, dat is met een kwast over de staldeuren vegen' – voor haar geen liefhebberij was om in verloren uurtjes te doen en waarmee ze bezig was in de lange winteravonden als er op het dorp niet veel te beleven viel. Het betekende veel meer voor Karin, wist hij toen. En ze ging, aangemoedigd door haar moeder, nog een stap verder. Ze wilde studeren in deze richting.

Hij praatte er met Marry over. 'Ik heb niets op dat schilderen tegen, vrouwke, dat begrijp je toch, al wil ze de hele zolder vol zetten met doeken en platen, maar ik ben bang voor de kringen waarin ze gaat komen.' In gedachten voegde hij eraan toe: ze dwaalt af van ons dorp, van het leven hier. Ze is ons enige kind, ik wil de toekomst zo graag anders... maar hij durfde het niet te zeggen.

Hij wist dat Marry ook gehoopt had dat er meer kinderen zouden komen, ze wilden allebei zo graag een zoon, een echte Verwillen, die later de boerderij kon overnemen.

Maar toen er na Karin geen kind meer kwam, wist hij dat Marry

dit meisje niet de dupe wilde laten worden van hun verlangen naar een opvolger. Karin mocht niet de boerendochter worden waarnaar de boerenzoons keken met meer verlangens in hun hoofd dan alleen het kind met de blauwe ogen.

Hij zei: 'Jij weet ook wel dat artiesten vaak vreemde vogels zijn!'

'Ach welnee,' Marry geloofde er niet in, 'dat zijn allemaal verhalen! Artiesten zijn rare mensen, dat zegt men, maar geloof mij, overal zijn rare mensen. Er zijn ook gekke boeren. Denk alleen maar aan Hille Vlotstra, is die normaal?! En Jaap Smeder, dat is een aardappelbouwer, maar hij is toch niet zo'n braaf mens; als hij iemand kan oplichten, zal hij het niet laten. Nee, het is onzin, Pieter, om van artiesten te zeggen dat ze meer dan andere mensen teren op de centen van anderen en dat ze minder moraal hebben. Kijk eens op ons dorp, daar zijn ook lui die nooit werken en toch geld vangen, er zijn ook echtscheidingen en mannen en vrouwen die met een ander gaan. Neem Jannes Vlekke, de hele dag op z'n knieën in de zwarte grond van moeder aarde, zo'n man is dicht bij de natuur,' ze lachte, 'maar tot inkeer komt hij niet. Elke avond sluipt hij naar het bed van mooie Rietje. Nee, ik geloof juist,' ze keek hem toen ernstig aan, die Marry van hem, 'dat een goede artiest meer denkt over wat hij doet in 't leven dan menige boer die van 's morgens vroeg tot 's avonds laat in de weer is met zijn vee en op z'n bietenland.'

Maar Pieter bleef het eng vinden, hun Karin in Amsterdam, op de kunstnijverheidschool, zo heette die school, kunstnijverheid, en tussen artiesten. Jongens met haren tot op hun schouders, krullige baarden, slordige, vreemde kleren en fantastische dromen, die nooit verwezenlijkt zullen worden, maar ze blijven ze najagen. En nu was het zover. Karin slaagde met prachtige cijfers, de weg naar de toekomst lag open en ze was die weg in gegaan.

'Zoals Maartje...'

'Pap, dat mag u niet meer zeggen!' riep Karin vrolijk, 'Maartje heet nu Maud!'

'O ja, die flauwekul ook nog,' deed hij quasiboos, 'Maartje is toch een prachtige naam?! Maar voor Maartje ben ik niet bang.'

'Nee,' Karin trok haar benen op en schoof haar voeten onder zich op de stoel, 'Maud studeert rechten. Maud is betrouwbaar, pap, en ze past op me.'

'Je maakt er grapjes over, kind, maar ik ben ernstig.' Hij ging in de stoel tegenover haar zitten. 'Het feit dat je met Maartje samen naar Amsterdam gaat, geeft me wat vertrouwen; Maartje is nuchter en verstandig...'

‘Maar pap toch!’ viel ze uit, ‘u moet niet zo raar doen! Maud gaat rechten studeren, nou ja, niet helemaal voor meester in de rechten, het is een beetje anders, maar het is toch die richting, maar ik ga ook ernstig aan de slag. U denkt als u een schilderij ziet dat de schilder dromerig achter zijn ezel zat toen hij het maakte, gefascineerd staarde naar de prachtige wolkenluchten in de verte en als gedreven met z’n penseel van palet naar doek tipte en hup, weer een streek. Maar dat schilderij is het eindresultaat. Eraan vooraf ging een hele studie van techniek, vlakverdeling, het mengen van de kleur en de lichtval bestuderen, noem maar op. Nuchtere wetenschappen, die ten grondslag liggen aan een kunstwerk,’ dat vond ze een mooie zin in dit betoog, ‘dieptewerking, kleurnuance, als je een mens tekent, de stand van de beenderen kennen en de opbouw van de spieren...’

‘M’n lieverd, je praat het niet uit m’n hoofd en ik vraag je, denk veel aan me. Als je zo’n toekomstig fenomeen hoort praten, herinner je dan dit gesprek; als ze met gewaagde voorstellen komen, denk dan aan je vader.’

‘M’n vader heeft gisteravond nog eens ernstig met me gepraat,’ Karin Verwillen glimlachte. Ze nam een plakje gesneden kaas van het schaal-tje. Ze zaten tegenover elkaar aan de gedekte tafel na een dag lessen volgen. ‘Hij houdt zijn hart vast voor zijn dochter in de grote, wufte, gevaarlijke stad!’

Maud keek haar lachend aan. ‘Ik woon hier toch ook?’

‘Dat is heel wat anders!! Jij bent een serieus meisje en je studeert rechten.’ Ze zei het stijlvol.

‘Zo moet je het niet zeggen, hoor, want rechten studeren doe ik niet. Het is een opleiding om te mogen werken in de kinderbescherming, kinderopvang en tehuizen en zo.’

‘Ja, dat weet ik,’ Karin knikte, ‘maar het is in elk geval een serieuze richting.’

‘Dat is het,’ gaf Maud toe. ‘Maar je maakt je toch niet druk over de preek van je vader?’ Ze nam de koffiepote in haar hand en hield hem boven Karins kopje. ‘Jij nog een plens?’ Toen zei ze: ‘Een beetje kan ik me wel voorstellen dat die man met de zenuwen zit. Op ons dorp is alles rustig en stil en ruim; daar gaat een fietser voorbij: “Hé, Kees van Tol, waar moet jij opan?!” en dan ziet hij in gedachten Amsterdam als een warwinkel van gierende trams en auto’s en mensen die hun leven wagen als ze oversteken. En tussen al die mensen zit natuurlijk een percentage dat niet betrouwbaar is, maar daartegenover staat een hele groep die volkomen keurig leeft. Amsterdam barst van de serieuze ge-

zinnen, brave huisvaders die elke morgen naar hun werk trammen, moeders die het huishouden doen en er nog een baantje bij hebben voor de extra centen en kinderen die naar school gaan. Maar die gezinnen vallen niet op. Het zijn de andere zielen, waarvoor je vader bang is. Maar die zitten niet alleen bij jou op school. Bij ons is een figuur, wat ik daarvan moet denken, weet ik niet. Het is een lange knaap, niet zo erg jong meer en hij heeft bijzondere ideeën over het recht van het kind. Ik geloof dat hij een baby van een jaar zelfstandig in de wereld wil zetten en dan maar kijken welke kant hij uit kruipt. Het is natuurlijk zo dat je moet proberen nieuwe, frisse ideeën te ontwikkelen over het kind. Er zijn in het verleden veel te veel fouten gemaakt, kijk de geschiedenisboeken er maar op na en dan al die vreselijke verhalen over weeshuizen en opvoedingsgestichten. Maar die tijd is voorbij, gelukkig. Er is natuurlijk nog veel te verbeteren en ik ben het met Erik eens, die jongen heet Erik, dat we moeten proberen te denken als kinderen van tien, twaalf jaar als we hen onder onze hoede hebben. Niet ernaar handelen, maar wel proberen te voelen wat zij voelen. Het is een vreemde jongen om te zien, die Erik, lang en slordig gekleed, een vreemde blik vaak in zijn ogen. Voor zo'n knaap zou jouw vader bang zijn als hij hem zag, maar in werkelijkheid heeft Erik alleen maar de wil om het voor kinderen in moeilijkheden beter te maken.'

Karin knikte. 'Het is toch een interessante studierichting.'

'Dat is het zeker. Eet jij dat laatste plakje kaas op, het verdroogt toch. Ik neem dat fliebertje gehakt. Heb jij al een bijzondere geest ontdekt onder je studiegenoten?'

'Nee,' Karin lachte, 'gezellige jongens en meiden, vol idealen, maar dat moet ook. Stel je voor dat we begonnen met het idee dat het niets wordt!'

Ze waren nu ruim zes weken in Amsterdam en elke dag was een feest en een openbaring. Heerlijk was het.

Allereerst het wonen in Amsterdam. Drie jaar na de bevrijding was er in die stad heel moeilijk aan woonruimte te komen, een kamer ergens huren lukte bijna niet. Wie veel geluk had, kon een zolder krijgen om iets van te maken. Of een klein achterkamertje huren van mensen die een extra centje best konden gebruiken. Samen de keuken, samen de badkamer; als die er was tenminste. Maar 't was niet anders. Je moest blij zijn als je onderdak had als je in Amsterdam wilde studeren.

Maar Maud had een tante die in Amsterdam woonde. dat was tante Bertie, een zuster van haar moeder. Kort voor de oorlog was oom Bart

overleden en toen het steeds triester werd in de hoofdstad en de honger kwam, vluchtte tante Bertie naar hun dorp.

Een paar jaar bleef ze bij Mauds ouders op de boerderij. Na de bevrijding ging ze terug naar Amsterdam. Haar woning was nog prima in orde, want haar zoon, die niet zo ver uit de buurt woonde en geregeld naar Weghalmen kwam om eten te halen – bonen, tarwe en aardappelen; wat Kees Witteman kon missen, gaf hij mee – die zoon paste op het huis van zijn moeder.

Toen tante Bertie hoorde dat Maud en haar vriendin in Amsterdam wilden studeren, het was inmiddels 1948, bood ze direct de verdieping aan boven de derde etage waar ze zelf woonde.

Vroeger sliepen zij en haar man en de kinderen daar, maar nu ze alleen was, had ze genoeg aan haar woonkamer en om te slapen nam ze het kleine kamertje naast de trap. Zo waren er voor Maud en Karin een flinke kamer en twee kleine kamertjes. Op de overloop werd een keukenhoekje gemaakt.

Ze waren ermee in de wolken. Toen ze gingen kijken, zagen ze het allebei in gedachten voor zich zoals het zou worden, ander behang, de ramen en deuren een verfbeurtje, hun eigen meubeltjes erin... Hun ouders waren ook blij met deze oplossing, want tante Bertie zou zich niet met de meiden bemoeien, dat niet, maar als er dingen gebeurden die niet door de beugel konden, zou ze het haar zuster natuurlijk vertellen. Ook om bestwil van de kinderen, want wat was het nog: achttien jaar!

De lessen vond Karin heerlijk. Er ging een nieuwe wereld voor haar open, een wereld van mogelijkheden en schoonheid. Vroeger tekende en schilderde ze de dingen zoals ze ze zag, alleen aan de aanwijzingen van haar tekenleraar had ze houvast, nu leerde ze veel meer. Ze zag haar fouten, ze zag het anders, beter en volmakter. Ze volgde alles met aandacht, ze ging leuk om met de andere leerlingen, jongens en meisjes van haar leeftijd, verscheidene waren ook ouder, die konden later aan hun studie beginnen, omdat de oorlogsjaren hun plannen in de war hadden gestuurd.

Heerlijk was het leven.

Lopen door Amsterdam, al die mensen om haar heen, leven en kleuren en geluiden, de rinkelende trams en de auto's. De brede gangen van de school, de tas en de map onder haar arm. Het praten met de anderen, Diane met de lange, blonde haren, dat was een type om artieste te worden, Kees, die vaak op blote voeten liep, 'dan voel ik de aarde', malle jongen, Tessa en Lennie, fijn om met ze te praten. Heerlijk om hierbij te zijn, opgenomen in dit leven, een deel ervan. Ge-

sprekken met jonge mensen die dromen hadden, idealen ‘later... weet je waar ik van geniet... dat vind ik zo mooi... als je je ogen dichtdoet, zal ik het voor je schilderen, de zon, die rood naar de kim zakt...’ Het leven was heerlijk.

De avonden met Maud samen ook. Ze hadden elk een eigen slaapkamertje, wel klein, maar ze konden toch alleen zijn en dat heeft een mens af en toe nodig. Kunnen denken, wegdromen, plannen maken, soms ook piekeren, een beetje verdrietig zijn. In je eentje. In de kamer was het wel vol, want Karin had een flinke tafel nodig om aan te werken en Maud had een bureautje om aan te schrijven. Maar ze hadden een paar zachte, diepe, heerlijke stoelen waarin ze ’s avonds wegzakten als ze elkaar vertelden van alles wat er die dag was gebeurd. Het waren twee verschillende werelden, de toch wel nuchtere van Maud en de droomwereld van Karin, maar misschien juist daarom vonden ze het fijn om naar elkaar te luisteren.

Toen ze bijna een halfjaar in Amsterdam waren, zei Marnie Storm, een medeleerlinge van Karin, op een morgen: ‘Heb je de aankondiging op het plakbord in de hal gezien? Een oud-leerling van de school houdt een expositie in de Winterhal.’

‘Wat voor expositie?’

‘Beelden. Bob Wiedemaler. Een beeldhouwer. Ik heb weleens van hem gehoord, het schijnt een goeie te zijn.’

‘Ik heb niet veel verstand van beelden.’

‘Kom nou, je ziet toch wel of het mooi is of niet?’ Marnie lachte, ‘en dit is geen jongen die wangedrochten maakt. Soms zie je dat: een ronde bol en nog twee ronde bollen en een kleine ronde bol en raad eens wat het is? Weet je het niet, nou, het staat erbij: vrouw. De grote bol is haar achterwerk, de andere twee zijn de borsten, dat snap je wel en dat kleine rondje is haar hoofd.’

Karin lachte. ‘Ik voel met je mee, ik kan dat ook niet mooi vinden.’

‘Je moet aanhouden wat Nefkens altijd zegt: als je het niet mooi vindt, moet je die stelling blijven houden. Niet jezelf wat wijsmaken of zeggen dat je het mooi vindt, omdat anderen dat zeggen.’

Karin knikte. ‘Als jullie erheen gaan, ga ik mee.’

‘We willen vanmiddag gaan, direct na tekenen, we zijn vroeg klaar vandaag.’

Zo wipte ze die middag achter Marnie en nog een paar jongelui op de tram om naar de Winterhal te gaan.

Ze was er nog nooit geweest. Ze wist dat in die expositieruimte, een soort galerie, zo nu en dan werken van leerlingen en oud-leerlingen

werden tentoongesteld, maar ze was zo kort in de stad, er was nog niets te exposeren van haar eigen studiegenoten en ook de leerlingen van de hoogste klassen waren nog niet aan exposeren toe. Maar nu dit werk van een oud-leerling.

Het was een grote ruimte, met hoge muren, een wit marmeren vloer en prachtig licht, dat door een melkwitte koepel in het dak binnen viel. Het was er stil. Ze liepen bijna op hun tenen om geen geluid te maken, het was alsof ze dat als heiligschennis zouden voelen. Misschien komt het, dacht Karin, omdat we pas beginnen, omdat we vol ontzag zijn voor de kunst, er nog niet helemaal mee vertrouwd. Het is niet ons bezit, we willen het pakken, het in onze vingers houden, maar we durven onze handen er niet naar uit te strekken. Ze liep met Marnie langs de beelden. Het waren prachtige beelden. Niet grof en groot, eerder klein en het was wat het moest voorstellen. Karin bleef staan bij het beeldje van een klein meisje dat verdriet had. Het sprak uit het gebogen hoofd, het even naar voren stekende onderlipje, de hand die als in een nerveus gebaar het jurkje vasthield.

Ze keek er vertederd naar.

Ze dwaalde verder. De anderen waren verder gelopen of nog achter haar; ze bleven niet bij elkaar, elk bekeek de beelden op zijn eigen manier, met eigen ogen en gedachten.

Toen Karin even stilstond, zag ze tegen een van de muren, op de enige bank die in de zaal stond, een jongen zitten. Hij was niet groot, hij droeg een tweedjas van een lichtbeige kleur, met groene stippen erin en bruin. Hij had een onopvallend gezicht en stug donkerblond haar. Ze had hem niet opgemerkt toen ze binnenkwamen, wel gezien, daar zit iemand, maar meer niet. Ze liep toen naast Alex en praatte met hem over het werkstuk van de groene gemberpot, dat hij vanmorgen maakte en dat volkomen was mislukt. 'Het is ook moeilijk, zo'n hoekig potje,' gromde ontevreden Alex, 'ik vind een ronde vaas gemakkelijker. Het valt niet mee om hem mooi rond te krijgen, maar als hij een beetje een buikje heeft, werk ik dat weg met schaduw. Daar ben ik uniek in. Alleen neemt Wilhelmus het niet.'

Ze zag de jongen toen Lennie zei: 'Kijk, een journalist,' want op zijn knieën lag een blocnote. Hij schreef met een zwarte ballpoint.

'Hopelijk wordt het een goede recensie voor Wiedemaler.'

'Waarom zou het geen goeie recensie worden? De beelden zijn toch prachtig?'

'Smaken verschillen,' en toen was Alex verder gelopen.

'Misschien schrijft hij niet eens een verslag,' meende Kees, hij liep achter hen en hoorde hun woorden, 'misschien schrijft hij een minne-

dicht. Of een bekentenis.'

Kees zei vaak van die vreemde dingen, Karin luisterde glimlachend naar hem, 'misschien heeft hij zojuist een vrouw vermoord. Hij kijkt zo somber.'

Marnie keek een beetje schuin naar de man op de bank.

Karin keek nu ook naar hem. Inderdaad, hij keek somber.

Ze waaierden wat uiteen, ze waren tenslotte voor de expositie gekomen en niet om te denken over een man die op een bank zat. Maar Karin wist dat hij haar met zijn ogen volgde, ze voelde het contact, het maakte haar onrustig. Zou hij ook naar Lennie kijken, die stond even opzij. Nee, als ze zich omdraaide, zag ze zijn opgeheven gezicht in haar richting. Maar zodra zij keek, boog hij zijn hoofd over het papier en schreef iets op.

'Die oude man,' fluisterde Marnie, alsof ze verliefd was op de steenen figuur, behoedzaam liep ze ernaartoe, 'fantastisch! De hele houding, zo voorovergebogen en zie je dat hij pijn in zijn bovenbeen heeft, hij trekt ermee en dat gezicht, hoe kan iemand zoiets maken!'

'Studie, volharding, nauwkeurigheid,' noemde Karin op, 'en je ziet dat het mogelijk is als je van school komt.'

'Ik bereik zoiets nooit,' zuchtte Marnie. Ze liep verder. Karin dwaalde alleen door.

Ze ging terug naar het verdrietige meisje, keek naar het beeld van een man die zijn hond liefkoosde. De uitdrukking op het gezicht van de man, de aandacht en liefde die hij voor het dier voelt en de opgeheven kop van de hond die voelt dat deze man om hem geeft. Ze deed een stap terug om het op een afstand te zien en liep, zonder nadenken, achteruit in de richting van de bank.

Waarom ze het deed, zou ze later nooit kunnen verklaren. Misschien omdat ze moe was en een beetje duizelig in de grote, hoge ruimte. Of het was omdat hij haar aantrok, hij keek naar haar, dat wist ze en ze vond hem eenzaam, ze voelde dat hij hunkerde naar aandacht, een woord, alleen maar even iemand naast zich, misschien was dat genoeg.

Ze zat naast hem. Ze voelde dat hij wilde opschuiven op de bank, een stukje bij haar vandaan, maar hij deed het niet, want dat was gek. Een beledigend voor haar.

'Schrijft u over de beelden?' vroeg ze om iets te zeggen. Naast hem zitten en niets zeggen was niet leuk en u zeggen was vreemd; 't was een jonge man en vragen 'schrijft u over de beelden' was een domme vraag, want waarom zou hij hier gaan zitten en schrijven als 't niet over de beelden was?

‘Ja,’ antwoordde hij alleen.

Karin keek van opzij naar hem. Ze zag spanning op zijn gezicht. Vond hij het vervelend dat ze naast hem zat en met hem praatte?

‘Haal ik u uit uw concentratie?’

‘O nee, zo verdiept was ik niet.’

‘Schrijft u voor een krant? U moet een goede recensie schrijven, want Bob...’

‘Nee, het is niet voor een krant. Tenminste geen echte krant. Het is voor een schoolkrant.’

‘O.’ Journalist was hij dus niet en student niet, daar zag hij ook niet naar uit met die tweedjas; een onderwijzer zou het zijn.

‘Ik ben onderwijzer en ik wil een verslagje maken voor de schoolkrant. Ik wil het zo schrijven dat de kinderen denken: dat moet ik zien! Maar het is moeilijk om zo te schrijven.’

Ze knikte. ‘U kunt beter de kinderen meenemen hiernaartoe,’ raadde ze hem gemoedelijk aan. Hij keek van opzij naar haar.

‘Dat is ’t nou juist, ik wil zo beeldend schrijven dat de kinderen het uit mijn woorden voor zich zien zoals het is.’

‘Dat is moeilijk,’ ze had er nog nooit over nagedacht hoe je dan moest schrijven; deze beeldjes weergeven in woorden die precies vertelden wat je zag.

‘Erg moeilijk,’ beaamde hij. Dan, opeens lachend: ‘Ik kan de klas natuurlijk meenemen naar hier en ze zelf laten kijken, dan ben ik eraf, maar dat is ’t juist, ik wil het in woorden tonen, maar het lukt me niet. Ik voel hoe het moet worden, de woorden en zinnen branden als ’t ware in m’n hoofd, maar ik kan ze niet opschrijven. Als ik wat opschrijf en ik lees het over, denk ik: nee, dat is het niet.’

‘Wilt u journalist worden?’ Het was niet vrijpostig dit te vragen, zo voelde ze het niet, hij vertelde zelf.

‘Misschien, later...’ ontweek hij.

Karin vroeg niet verder. Want verder vertellen wilde hij niet.

‘Welke klas heeft u?’

‘De vijfde. Deze expositie is geschikt voor de kinderen, ze zullen de beelden mooi vinden. Maar ze weten niet hoe ze ontstaan, hoeveel werk eraan is,’ even was hij stil, toen draaide hij zijn hoofd naar haar toe, ‘maar dat weet ik ook niet.’

‘Misschien kunt u een afspraak maken met de beeldhouwer om in zijn atelier een kijkje te nemen.’ Wat daasde ze toch door en wat had ze met deze man nodig, hij kon best zelf uitzoeken wat hij moest doen, maar ze wist wat ze dit gesprek wilde rekken. Gewoon naast hem zitten. Hij had iets wat haar aantrok en het was niet omdat ze hem knap

vond of aardig, nee, het was heel anders. Het was de uitstraling van onzekerheid en twijfel. Ze geloofde dat hij het prettig vond met iemand te praten.

Zij was hier niet alleen, straks zocht ze Marnie en de anderen weer op en ging met hen weg, maar deze jongen was alleen. Misschien vond hij dat niet erg.

Ze keek voorzichtig naar hem.

Hij vond het wel erg om alleen te zijn wist ze, alleen in de grote ruimte van de Winterhal en ook alleen met zijn gevoelens tegenover deze expositie. Och, zo'n tobberij moest ze niet om hem heen weven, hij kwam hier en straks ging hij weer weg, misschien naar een vrouw en drie kleine kinderen; ze keek naar zijn handen. Hij droeg geen ring.

'Bent u beeldhouwster?'

'Nee hoor, ik zit pas een halfjaar op de kunstnijverheidschool. Ik wil verder in tekenen en schilderen.'

Hij knikte.

'Weet je wat ik graag wil,' hij zei 'je', maar dat viel haar niet op, niemand zei 'u' tegen haar, het zou ook zot zijn, ze was achttien, ze keek hem aan. Maar op dat moment slenterde Marnie naderbij en begon vanaf een afstandje te jubelen 'goed hè, fantastisch.'

Ze knikte vluchtig naar de jongen met het bloc en viel naast Karin neer op de bank. 'Maar je wordt er moe van. Dat komt geloof ik ook door het witte van de zaal en de hoogte, en het is een beetje koud, steriel...'

Alsof je in een ruimte bent die niet echt is, Karin begreep haar, alsof je droomt... Wat de jongen graag wilde wist ze niet.

'Kijk,' fluisterde Marnie opeens, 'daar komt Bob Wiedemaler...'

Een grote, wat te dikke man kwam binnen. Karin schatte hem achter in de twintig, hij droeg een bruine manchester broek, een wijde kiel en hij liep op muilen. Hij had een grof, bol gezicht, helderblauwe ogen, een donkerrode baard en dik, licht haar.

'Zo had ik me hem ook voorgesteld,' zuchtte Marnie, 'echt een man om steen te hakken.'

Alex was naar hem toegelopen en begon een gesprekje. Bob Wiedemaler lachte en keek om zich heen. 'Hij hoort dat wij de kuikens van de school zijn,' fluisterde Marnie, 'lach naar hem, misschien geeft hij ons later een kans!'

Bob Wiedemaler wenkte hen.

'Hoe vinden jullie het?' Karin zag in z'n ogen hoe trots hij was.

'Prachtig,' zei ze, 'dat kleine meisje met dat lipje,' dat sippe lipje zou ze bijna zeggen, maar dat klonk gek, 'en de oude man met z'n hond...'

De vragen kwamen los. Hebben er mensen model gestaan en hoe lang en vind je het moeilijk om onderwerpen te vinden, o, zie je genoeg op straat, dat is waar.

De jonge man met de blocnote en de pen stond op en liep langs hen. ‘Misschien zie ik je nog eens,’ zei hij.

‘Misschien; soms is de wereld klein!’ Karin stak haar hand naar hem op.

Toen ze thuiskwam, was het al laat. Ze rook in het trappenhuis de geur van vers gebraden vlees.

‘Hallo,’ begroette ze Maud uitbundig, ze voelde zich jolig, blij en ze wist niet precies waarom, ‘laat hè?’

‘Ja, ik ben alvast maar begonnen aan het eten.’

‘We zijn naar de expositie van Bob Wiedemaler geweest.’

‘O ja, daar had je het van de week over. Hoe was het?’

‘Geweldig!’ Ze vertelde er enthousiast over. Ook over Bob zelf. ‘Echt een vent om beeldhouwer te zijn...’ maar ze praatte met geen enkel woord over de jongen met de tweedjas. Wat kon ze ook over hem zeggen? Er zat een man op een bank, een onderwijzer, die een verslag schreef voor de schoolkrant, maar dat wou niet lukken. Wat moest Maud daarop zeggen: ‘Jammer voor hem.’ Dat was het enige.

‘Is het een Duitser, die Wiedemaler? Het klinkt zo Duits!’

‘Dat weet ik niet.’

‘Ik heb ook een leuke ontmoeting gehad.’ Om Mauds mond was een zachte, bijna gelukkige glimlach, ze goot de jus in het schaaltje, ze hield de koekenpan een beetje schuin. ‘Er kwam een jurist bij ons, een knappe vent, je weet wel, zo’n droombeeld met bruine ogen, een rechte mond, enfin, noem maar op, een knappe vent. Als hij praatte, keek hij naar mij, ik werd er een beetje zenuwachtig van. Na afloop van de les kwam hij naar me toe en hij vroeg hoe ik heette en waarom ik deze studierichting had gekozen en...’

Karin luisterde met belangstelling. Maud was nooit zo enthousiast. Ze was een beetje stug, ze gaf zich niet spontaan en ze keek eerst de kat uit de boom, zoals haar vader dat noemde.

Karin vond dat niet nodig. Zij ging spontaan met jongens om en als het haar na verloop van tijd niet beviel, kapte ze de vriendschap af. Dan kon een echte vriendschap je niet ontglippen, vond ze. Maar nu was er iemand die belangstelling voor Maud had en zij voor hem.

Karin luisterde naar de stem die verder vertelde.

Ze zaten tegenover elkaar aan tafel en aten van het eten, zonder echt te proeven hoe het smaakte. Maud was in gedachten bij Paul Bakker, zo heette hij. ‘Ik wil graag nog wat met je praten,’ zei hij, ‘zullen

we ergens een kopje koffie gaan drinken?’

Dat hadden ze gedaan, in een rustig koffiehuis om de hoek. Samen aan een tafeltje, daar droomde ze vaak over. Eens zou ze de jongen ontmoeten die bij haar hoorde, ze was niet zoals Karin, die ging op school al dan met die en dan met die om, dat kon zij niet.

Karin zei vaak: ‘Als je een avondje met een jongen aan de wandel gaat, ben je nog niet met hem getrouwd, wat geeft dat nou...’ en dat wist ze ook, maar zij wandelde niet met een jongen die ze niet erg aardig vond. En ze vond niet gauw iemand erg aardig. Vooral de jongens van hun school niet. Fred was eigenwijs, Theo verwaand, Jan Stevens was een sukkel, Maurits praatte altijd over zijn vioollessen en Peter, nou, dat was nog de beste, maar echt leuk was hij niet. Maud had nooit een vriendje.

En nu deze Paul Bakker.

‘We hebben heerlijk gepraat. Over kinderen natuurlijk,’ ze lachte even, ‘het lijkt wel of bij ons elk gesprek begint over kinderen, kinderen van gescheiden ouders en Paul praatte over kinderen die alles krijgen van hun ouders en toch ongelukkig zijn. Hij vertelde over zijn vakantie, hij is naar Luxemburg geweest, op de fiets, met een vriend, over zijn ouders die in Amstelveen wonen en over zijn baan op het advocatenkantoor. Hij vroeg waar ik vandaan kwam, een dorp in de polder, van het platteland, daar houdt hij van. Hij maakt vaak een tochtje door de dorpen van Zuid-Holland en langs de meren en dan vindt hij het daar zalig rustig, hij zou er willen wonen, maar ik heb hem gezegd dat wonen in een dorp anders is dan er in een auto doorheen rijden op een zonnige dag.’

‘Begreep hij dat?’ vroeg Karin.

Maud lachte hartelijk. Zo lachte ze niet vaak. Wat kan de liefde een mens veranderen, alleen maar verliefd zijn, een heel beginnende liefde, want dit van Maud en die jongen was nog zo pril, één middag en toch lachte ze zoals ze de laatste weken niet lachte.

‘Heeft hij een auto?’ vroeg Karin verder. ‘Geweldig! Als je met hem blijft omgaan, mag ik ook eens mee, hè?’

‘Zover is het nog niet. Maar ik weet zeker dat hij terugkomt.’

‘Heeft hij geen afspraak gemaakt?’

‘Nee, maar Paul is net als ik, bang om iets verkeerd te doen. Of verkeerd, dat is het niet, het is bang zijn om met iemand om te gaan als je niet zeker weet of je na een paar keer denkt: nee, dat is het niet. Wat jezelf betreft zet je er dan een punt achter, maar als de ander het niet wil, is dat vervelend.’

‘Meestal komt de liefde van twee kanten,’ Karin pikte een stukje

aardappel aan haar vork en zwaaide ermee rond, 'en de haat ook. En als dat niet zo is, moet je kunnen zeggen: het spijt me, maar voor mij is het voorbij.'

'Zo eenvoudig ligt dat voor jou.' Maud zuchtte even, 'maar ik zou over zoiets vreselijk tobben en Paul ook.'

'Maar was hij aardig toen jullie uit elkaar gingen?'

'Ja, hij bracht me tot de brug.'

'Je hebt hem toch niet gezegd waar we wonen? Dan hangt hij vanavond aan de bel, ik trek aan het touw, wie is daar... ik...'

Maud lachte weer. 'Nee, zo gek ben ik niet. En zo'n jongen is Paul niet.'

'Dat weet ik. Dat zou jouw type niet zijn. Maar als hij aardig was bij het afscheid, komt hij terug. Hebben we nog wat toe?'

'Chocoladevla. Ik hoop dat ik hem nog eens zie. Het is een aardige jongen.'

's Avonds in bed lag Karin met open ogen in het halfduister van de kamer. Ze dacht aan de jongen in de tweedjas. Waarom ze aan hem dacht, wist ze niet. Eigenlijk was hij niet uit haar hoofd geweest nadat hij zijn hand opstak en naar de uitgang van de Winterhal liep. De grijze ogen bleven haar aankijken. Toen Maud vertelde over Paul, was het even weg. Maud en een jongen op wie ze verliefd was, dat was nieuw, maar toen ze vanavond met haar werk bezig was, dacht ze weer aan hem. Gek, want er was niets. Het was ook geen jongen om verliefd op te worden, ook niet door zijn houding. Leuk en charmant was hij niet. Eerder stug en terughoudend. Maar er was iets in hem wat haar boeide. Het was of er een raadsel rondom hem was, hij zat daar, een simpele jonge man, een onderwijzer, die wat wilde schrijven voor zijn kinderen over stenen beelden.

Dat was het niet, het was wat hem vanbinnen beroerde. Waar hij over dacht en wat hij verlangde, Karin wist het, dat trok haar, dat wilde ze weten. Er zat achter die grijze ogen een mengeling van onzekerheid en angst, ook van verwachten, maar diep vanbinnen weten dat het nooit zou komen, nooit zou lukken, nooit bereikt zou worden. Maar wat dat 'het' precies was, wist ze niet. Natuurlijk niet, in de tien minuten die ze naast hem zat en wat voor woorden hadden ze gewisseld, eigenlijk niets.

Hij zei: 'Weet je wat ik wil...' maar wat hij wilde, hoorde ze niet.

Toen kwam Marnie.

Ze keek naar het kleine raam boven in de muur. Door het opengeschoven gordijntje viel het licht van de opkomende maan binnen. 'Het gaat vriezen,' zou vader zeggen als hij ook naar buiten keek. Ze zagen

dezelfde maan; hij vanuit het grote raam van de boerderij met de stilte van de nacht om hem heen, zij hier in Amsterdam, hoog in een woonhuis, beneden het gieren van een late tram en het geluid van een auto, die gas gaf na de brug.

Waarom dacht ze aan de tweedjas-jongen, zo noemde ze hem in gedachten, een naam kende ze niet eens. Och, noemen... over een paar dagen dacht ze niet meer aan hem. Ze zou hem nooit meer zien. Ze hoorde Maud in de kamer naast zich. Maud tutterde 's avonds met crèmes en haar haren werden opgerold in grove, zachte spelden. Vooral nu, dacht Karin met een glimlach, nu wilde ze zich mooi maken, stel je voor dat ze Paul morgen weer zag...

Een paar dagen later riep tante Bertie dat er telefoon was voor Maud.. Ze had bijna Maartje gezegd, ze kende het kind vanaf de geboorte en Maartje, dat was de naam van haar moeder en van Maartjes moeder, een lieve naam vond ze het. Maar als het kind Maud genoemd wilde worden en Kees en Lenie hadden daar niets op tegen, dan was zij de laatste die ging dwarsbomen.

Maud stommelde de trap af. Toen ze weer boven kwam, had ze rode wangen en haar ogen straalden.

'Het was Paul. Of ik morgenavond met hem meega naar een concert...'

'Meteen cultureel! Bij ons op school loop je de eerste avond naar het beeld van Lodster en in Weghalmen wandel je naar het landje van Pekie, als je durft hand in hand,' maar toen lachte Karin vrolijk, 'wat heerlijk, Maud, wat leuk.'

'Ja, ik vind 't ook enig. Hij heeft moeite moeten doen om uit te vinden waar ik woon, geloof dat, maar hij deed het!'

'Zaterdagavond...'

'Ja. Dan ben jij alleen...'

'Dat geeft niks. En dat hebben we afgesproken voor we hierheen gingen, we zouden elkaar vrijlaten. Maar dat jij zo vlug de liefde...'

Maud schaterde. 'Nou, liefde! Zover is het nog niet. Maar ik geef toe dat ik Paul een leuke jongen vind. Ga je zaterdag naar huis? Of 't hele weekend?'

'Nee, hoor. Die ene avond alleen... eigenlijk komt het me goed uit, want ik wil een werkstuk maken. Iets schilderen. Dan kan ik geconcentreerd aan de gang.'

Maar een uur nadat Maud was weggegaan: 'Roep hem even boven,' had Karin voorgesteld, 'zeg dat je nog niet klaar bent, ik kan hem vanuit het raam niet zo goed zien, ik zie alleen een vaal alpinopetje, heeft Paul een alpinopetje op?'

‘Welnee, dat is een zwerver...’ riep tante Bertie aan de trap. ‘Karin, kom je een kopje koffie drinken?’

O jé, dacht ze, daar gaan m’n vrije avond en m’n werkstuk; tante Bertie... koffie en koek en praten.

‘Ik kom zo, ik moet dit eerst afmaken,’ misschien begreep tante Bertie uit die woorden dat ze met iets bezig was, maar de kans was erg klein, want tante Bertie luisterde niet eens naar haar antwoord, ze slofte zacht neuriënd terug naar haar kamer.

Toen Karin het volle, gezellige vertrek binnenkwam, foto’s en beeldjes op de kasten, schemerlampjes met franje, bordjes en schilderijtjes aan de wanden, zat er een jongen op de bank.

Ze zag alleen zijn lachende ogen. ‘Dit is Frank,’ tante Bertie wees in zijn richting, ‘je kent hem vast nog wel, vroeger kwam hij geregeld bij jullie in het dorp, het is de oudste zoon van mijn broer, van Klaas, van oom Klaas en tante Nellie. Je weet wel, ook Klaas kwam in de oorlog naar Weghalmen om eten te halen.’

Karin knikte, ja, dat wist ze nog wel. En ook nog van iets wat een paar jaar daarvoor gebeurde. Ze was toen erg jong, de oorlog was nog niet uitgebroken of het was in het eerste oorlogsjaar, maar ze stond als klein meisje tussen de grote mensen op de koegang en toen zei oom Klaas: ‘Boeren in je familie, dat is niks gedaan!’ Hij had een luide, bulderende stem. ‘Ze hebben nooit tijd om rustig te zitten! Ze moeten vee voeren of melken, ze hebben altijd een reden om je in de steek te laten.’

Karin vond die oom Klaas toen een akelige man en een domme man ook; wat een verstand, de koeien moesten toch gevoerd worden en gemolken, dan moest die oom op een andere tijd komen!

Maar toen was Maartjes vader het land in of hij sliep op de bank, omdat hij ’s morgens vroeg op moest. Natuurlijk had oom Klaas een beetje gelijk, maar hij hoefde het zo niet te zeggen, ze vond het een rare oom, die oom van Maartje. Later dacht ze anders over hem. Toen hij op een fiets met harde banden terug moest naar Amsterdam, een zak bonen achter op de bagagedrager. En tarwe in de grote zakken, die aan elke kant van het achterwiel hingen. ‘Als ze me snappen, ben ik alles kwijt,’ zei hij en dat vond ze zielig. Ze wist nog dat Maartje en zij hem vanaf de brug nakeken en het allemaal niet begrepen, de oorlog niet, de mensen niet, de honger niet. Toen had ze hem zijn opmerking van vroeger vergeven, want hij zei nou dat hij blij was met zijn familie in de polder.

Van die oom Klaas was deze Frank een zoon. Ze had hem in jaren niet gezien, maar ze wist nog dat hij vroeger af en toe op de boerderij Het Erfdeel kwam. Een stevige, vrolijke jongen die het heerlijk vond

als hij de kippen mocht voeren. En oud brood naar de varkens brengen. Maar hij zei wel dat de varkens stonken. En hij was bang als het paard te dicht bij het damhek kwam, dan deed hij een paar stappen terug.

Nu zat hij hier op de bank en keek naar haar.

‘Ik ben Karin Verwillen,’ stelde ze zich voor, ‘ik woon boven.’

‘Dat hoorde ik,’ hij lachte innemend, ‘je woont hier met Maartje van tante Lenie, hè?’

‘Maartje...’ ze keek hem donker aan, ‘dat mag je niet zeggen. Sinds ze in de grote stad woont en studeert heet ze Maud.’ Ze lachte vrolijk.

‘Maud! Hoe komt ze erbij! Maartje is toch een heerlijke naam en als ze er iets anders van wil maken, is er toch wel wat anders te bedenken,’ in zijn ogen bleef de lach. Een leuke jongen, dacht Karin, hij heeft het gemoedelijke in zich van de familie van Mauds moeder, dat was ook zo’n heerlijke ongecompliceerde vrouw, een open boek. En tante Bertie, nooit paniek, nooit echt boos: ‘Wat is er, gestommel boven m’n hoofd, ga even zitten, de wereld is niet razend, die wordt razend gemaakt...’

‘Studeer jij hier ook?’ Hij nam de licht spottende klank in haar stem over.

‘Nee, ik studeer niet. Ik probeer gewoon tekenen te leren.’

‘Artieste worden dus.’

‘Tekenen is een vak als elk ander vak. Ik wil later op een reclamebureau werken. Of illustreren. Of ontwerpen maken voor kleurboeken, zoiets. Het is gewoon een vak.’

Hij knikte.

‘Allebei koffie?’ Tante Bertie kwam met de vol geschonken kopjes de kamer binnen.

‘Nee, dank u, tante,’ plaagde Frank.

‘Ik heb al ingetapt, je drinkt ’t maar op,’ ze zette de volle kom voor hem neer, ‘weggooien is zonde.’

Het gesprek verliep vlot, een beetje over koetjes en kalfjes. Tante Bertie zei dat ze het fijn vond, de meisjes boven; ze zag ze niet vaak, zulke kinderen moeten leren, hè, daar komen ze tenslotte voor naar Amsterdam, maar zij voelde zich niet meer alleen in huis. Ze hoorde de radio van boven, nee kind, niet hinderlijk, net fijn. En Maud zong af en toe, ze zong leuk, vond tante Bertie. Tante Bertie babbelde genoeglijk verder, Karin luisterde, zei af en toe wat, Frank luisterde en zei af en toe wat en ze voelde, dat hij zo nu en dan naar haar keek. Met een geamuseerde, belangstellende blik in zijn ogen.

‘Je woont ook in Amsterdam, hè?’ vroeg ze hem.

‘Ja, nog steeds, maar we zitten aan de andere kant. Naar tante gaan is een hele reis.’

‘Maar hij komt toch af en toe, hè jongen?’ Tante Bertie lachte naar hem. Leuke jongen toch, dacht ze, Frank. En hij ging zo op haar vader lijken nu hij groot was. Zoals hij daar zat, met die hand op z’n knie en het hoofd een beetje schuin, zo kon vader ook zitten. Wat een heerlijk wonder dat je zulke dingen terug vond in kinderen en kleinkinderen, alleen maar een gebaar soms; dezelfde manier van lachen, de oogopslag van Frank zelfs was die van vader. Maar Franks ogen waren lichter blauw dan de ogen van vader waren. De kleur erin erfde Frank van moeders kant, Nellie had ook zulke ogen.

Bertie Smelders bleef naar hem kijken, verbaasd over ’t wonder, waarover ze vaak dacht en dat haar warm maakte vanbinnen.

Een vreemde ontroering gaf het, dat herkennen van ‘eigen’ van ‘ons’, dat schiep een band die niet te verbreken was.

Ze hoorde Franks stem: ‘...bij Gemeentewerken, ja, een leuke job en in een stad als Amsterdam is na zo’n oorlog genoeg te doen.’ Toen vroeg hij: ‘Waar is Maud heen? Toch niet alleen de grote stad in?’

‘Nee jongen, die wordt vanavond begeleid door een jongeman die alles weet van rechten en plichten, een jurist. Paul heet hij en Maud vindt hem erg aardig.’

‘En jij zit alleen, op zaterdagavond, zielenpoot.’

‘O nee, ik ben geen zielenpoot. Het kwam mij juist geweldig goed uit, want ik moet een werkstuk maken. Omdat tante Bertie riep dat er koffie was, en wie kan zo’n roep weerstaan, ben ik even beneden gekomen, maar ik ga straks weer aan het werk.’

Frank knikte. Zijn ogen lachten naar haar. ‘Ik had juist een leuk plannetje om samen, jij en ik, ergens heen te gaan. In de Wijnkelder speelt een meesterlijk Tirooms orkestje en er zingt een meisje bij, dat kind heeft een stem alsof er zilveren koeienbelletjes klinken, zo zuiver en lief en ze tappen daar bier...’

‘Nee, nee,’ deed Karin afwijzend, maar ze dacht hoe gezellig ’t zou zijn met Frank samen, ’t was een vrolijke jongen, blij, lachen, zingen, maar ze kon ’t niet doen, ze kende hem niet, och wat, ’t was een neef van Maud, een echte Vellenga.

‘Volgende week dan?’ drong hij aan, ‘dan is je werkstuk klaar en je begint niet aan een nieuw en Maud wandelt weer met haar advocaatje langs ’t gerechtsgebouw.’

‘Goed, volgende week.’

Toen ze weer boven was en de lampen zo richtte dat ze goed licht op haar werk had, vroeg ze zich af waarom ze deze afspraak met

Frank maakte. Het was alleen omdat ze hem aardig vond, natuurlijk, meer dan aardig vinden kon ze hem niet, ze kende hem pas een halfuur, dat lijntje ietsje schuiner, ze keek ernaar, het hoofd gebogen en omdat ze zo'n Tiroler Kapel wilde horen, verder was er niets. Als ze aan Frank dacht, glimlachte ze alleen even, aardige knaap, meer was hij niet. Het was niet zoals met de jongen met de tweedjas. Zijn ogen zag ze 's avonds nog en als ze aan hem dacht, kende ze zijn hele gezicht.

De lichte wenkbrauwen, de rechte neus en zijn mond met de smalle lippen. Ze vroeg zich af waarom ze zo veel aan hem dacht, waarom de ontmoeting haar zo bezighield. En ontmoeting, zo kon ze het niet eens noemen, het was alleen een kort gesprekje. Zulke gesprekjes had ze vaak. In de trein en in de bus van Halfweert naar Weghalmen. In die bus zaten vaak mensen van 't dorp en het was normaal dat je dan een praatje maakte, je kende elkaar en het was nu eenmaal zo dat ze vlug contacten legde. Wat dat betreft leek ze op haar moeder, die vond het ook altijd genoeglijk. Vader niet. 'Wat heb je eraan,' zei hij, 'je wordt er niets wijzer van. Het zijn altijd kletspraatjes.' Dat was ook zo. Het was gewoon genoeglijk, gezellig.

Maar met de tweedjas-jongen was 't anders. Iets wat hij uitstraalde, ving zij op, maar ze kon het niet vertalen, ze begreep het niet en ze wist niet wat ze ermee moest doen.

Gewoon vergeten.

Maar ze zag hem die donderdagmiddag weer. Hij stond in de buurt van de school en wachtte op haar. Ze zag hem direct toen ze naast Lennie de deur uit kwam. Ze voelde zich warm worden vanbinnen, een klein beetje blij was ze, maar er was ook een vreemd gevoel, angst was het niet, waarom zou ze bang zijn, maar het was het vreemde in het contact dat ze met hem voelde.

Ze begreep het niet, ze was niet verliefd op hem en ze vond hem niet leuk zoals ze Frank leuk vond, het was heel anders, heel bijzonder. Ze wist niet wat het was.

Ze kon hem voorbijlopen, opeens dacht ze dat, gewoon met Lennie blijven praten. Als ze haar gezicht naar Lennie draaide, zou hij denken dat ze geen erg in hem had. Ze kon ook haar hoofd even opheffen en over hem heen kijken, dan moest hij denken dat ze hem niet herkende, dat die korte ontmoeting voor haar niets betekende, ze wist het niet meer. Wat zou hij dan doen, teleurgesteld weglopen, wat kon hij anders... En dan was het voorbij, dan kwam hij niet meer, dan zag ze hem niet meer, nooit meer... Ze tilde haar hoofd op en keek hem aan.

Ze deed alsof ze hem nu pas zag en alsof ze zich vaag iets herinnerde...

‘Eh, hallo,’ groette ze hem. Ze wilde doorlopen, maar hij wenkte haar.

‘Even naar die jongen,’ zei ze tegen Lennie, ‘ik ken hem ergens van,’ hij moest het horen, ‘maar ik weet niet meer waarvan.’

‘Van de beelden in de Winterhal,’ zei hij.

‘O ja!’ Ze lachte naar hem. ‘Je maakte een verslag voor de schoolkrant. Is het leuk geworden?’

Hij keek haar opeens lachend aan. ‘Je bent zo positief,’ zei hij, ‘maar ’t is niets geworden. Ik heb het tenminste niet afgegeven.’

‘Waarom niet? Wat jammer! Nu weten de kinderen niets van de beelden van Bob Wiedemaler.’

‘Ik heb ze erover verteld. Er waren meteen twee jongens die ook beeldhouwer wilden worden.’

‘Dan heb je toch beeldend verteld. Hoe kom je hier in de buurt?’ Wat gemeen om dat te vragen, maar ze wilde dat hij zei dat hij op haar wachtte.

‘Ik wou jou nog eens zien. Gistermiddag ben ik hier ook geweest.’

‘Toen hadden we les tot twee uur, lekker vroeg klaar.’

‘Ik loop met je mee. Welke kant ga je uit?’

‘Deze kant.’ Ze voelde dat Lennie hen nakeek.

‘Zullen we ergens wat gaan drinken? Dan kunnen we zitten. Dat praat fijner, tegenover elkaar aan tafel zitten. Dan kan ik je zien.’

Ze keek van opzij naar hem. Hij was anders dan de andere jongens die ze kende. Hij liet duidelijk merken dat hij haar graag mocht. Ze zag het aan zijn ogen, die lachten en er was een warme glans in. Hij had aan haar gedacht en zij dacht aan hem, maar het was anders. Want zij dacht aan hem, maar ze was niet verliefd, ze vond hem niet knap en niet leuk, ze was alleen nieuwsgierig. Er was iets in hem wat ze wilde weten, hoe hij dacht en hoe hij leefde. Waarom ze dat wilde weten, begreep ze zelf niet.

In het restaurant was het rustig. De ober bracht de koffie met een gezicht van ‘jongelui zonder geld, niets aan te verdienen’, maar Karin lette er niet op.

‘Bevalt het je op die school?’ Hij boog over het tafeltje.

‘O ja, prima! Maar het is logisch dat ik het prettig vind, want ik leer er iets wat ik graag wil leren. Zo was het voor jou toch ook toen je op de kweekschool zat?’

‘Ja, toen vond ik het heerlijk. En ik vind het nog een fijn vak, onderwijzer, maar het is moeilijker dan ik dacht. Niet de lessen, de ken-

nis, dat is niet moeilijk, dat is elk jaar hetzelfde en je weet al wat voor fouten ze gaan maken, maar de kinderen. Ik kan heel goed opschieten met kinderen en ik begrijp ze. Ik weet nog hoe ik zelf was en hoe ik dacht toen ik tien, elf jaar was en hoe verdrietig ik me soms voelde, terwijl daar achteraf gezien helemaal geen reden voor was. Maar ik wilde me verlaten voelen, misdeeld misschien.’ Hij keek haar recht aan om te zien of ze hem begreep. ‘Ik geloof dat veel kinderen, vooral meisjes, dat af en toe hebben. Daar kun je overheen praten en het is niet belangrijk, maar voor hen op dat moment wel. Ik hou van kinderen, maar zo veel kinderen tegelijk, er zitten er vijfendertig in mijn klas, dat is veel. En ze zijn zo verschillend, natuurlijk zijn ze verschillend, maar het is bijna niet op te vangen.’

Karin knikte. ‘Het lijkt me vreselijk moeilijk.’

‘Dat is het ook. Misschien niet als je je er niet in verdiept. Dat doet mijn collega van de vierde klas. Hij komt ’s morgens en werkt door tot vier uur en dan denkt hij over de school niet meer na. Hij is veel ouder dan ik, hij zegt dat ik er over tien jaar ook zo over denk. Omdat het niet uitvoerbaar is, het ideaal dat ik heb. Het is misschien ook niet nodig, contact hebben met je leerlingen. Je hoeft ze niet te steunen, alleen bij de lessen, verder niet. Ze hebben bijna allemaal ouders die tijd genoeg voor ze hebben en die ze begrijpen; vroeger was dat anders. Toen was een onderwijzer, de meester zei men, iemand die een belangrijke rol speelde in het leven van het schoolkind. Dat is nu niet meer zo. Het gaat alleen om de lessen. En dat is al moeilijk. De vluggertjes weten precies wat je bedoelt, ze snappen een som direct als je hem uitlegt, maar er zijn er altijd een paar die het nog een keer moeten horen en er zijn er een paar die het twee- of driemaal moeten horen voor ze het begrijpen. Als ik te vlug doorga, komen die achterop en ze blijven achterop, ze halen het niet meer in. Ze worden er kriegel van. Ze vinden het vervelend, ze doen hun best niet meer, ze proberen het niet, ze snappen het toch niet. Ik moet ze breuken leren. Kun jij je nog herinneren hoe jij daar de eerste keer tegenaan keek, nou, ik wel en het is voor veel kinderen moeilijk. Ze moeten het zien en als ze het niet zien is het een probleem. Als ik te vlug over de breuken heen stuif, blijft het een zorg, want het komt steeds weer terug, in hogere klassen ook. Maar als ik er te lang over doe, vervelen de goeden zich, die worden baldadig, ze beginnen te lachen om de wat zij sufferds noemen en ga zo maar door.’

Karin knikte.

‘Ik moet niet over mezelf praten,’ hij keek haar opeens glimlachend aan, ze zag hoe lichtgrijs zijn ogen nu waren, ‘ik wil het ook eigenlijk

niet, maar het houdt me zo bezig.'

'Ik vind het interessant om te horen. Ik weet weinig van kinderen af. Ik heb geen broer of zusje en van mijn school herinner ik me dat het een heerlijke tijd was. Maar ik was op een dorpsschool, niet veel kinderen in de klas en als ik thuiskwam en tegen mijn moeder zei dat ik dit of dat niet begreep, nam ze rustig de tijd om het me uit te leggen. Maar vaak kwam dat niet voor, want meester Beemsterboer was een man die wist hoe hij de rekensommen van delen en optellen aan de kinderen moest uitleggen. Ik heb er nooit over gedacht in het onderwijs te gaan, nee, met zo veel kinderen om me heen, zoveel snoeten voor me in een klas, het lijkt me vreselijk moeilijk. En gehoorzaam is de lieve jeugd tegenwoordig ook niet meer.'

'Nee, maar zoals het vroeger was, de hele dag stijf rechtop zitten, geen woord mogen zeggen anders kwam er straf, dat is natuurlijk ook niet goed. Uiteindelijk zijn de jeugdijaren toch een groot deel van een mensenleven en ouderen zeggen wel dat de jeugd de heerlijkste tijd is, maar dat is lang niet altijd waar. Als je als kind niets mag, alleen maar moet, nee, dat vind ik niet goed.' Hij dronk het koffiekopje leeg. 'Weet je, Karin...'

'Hoe weet je dat ik Karin heet? Ik weet niet eens hoe jij heet!'

'Ik hoorde je naam in de Winterhal. Het meisje dat bij je was, met dat lange, blonde haar, dat meisje noemde je Karin.'

Ze knikte. 'En hoe heet jij?'

'Ik heb een rare naam, ik heet Jonas. Dat vond mijn vader een prachtige naam. Maar het is een verschrikking, want steeds weer komt het grapje van de walvis, dat begon al toen ik een kleuter was. Toen heeft mijn moeder er Jon van gemaakt en zo noemt iedereen me nu. Jon Berger.'

Ze knikte hem toe. 'Jon, ik vind het een leuke naam.'

'Zo hebben we kennisgemaakt. Weet je,' hij boog zich weer over het tafeltje, ze zag zijn ogen van heel dichtbij, 'toen ik je zag in de Winterhal, had ik opeens het gevoel alsof ik je al lang kende. Mijn moeder zei eens, toen we over trouwen praatten, over de toekomst, ze zei toen: jouw vrouw is al op de wereld. Dat vind ik een wonderlijke gedachte. Het meisje waarvan ik zal houden, waarmee ik zal leven, zorgen hebben, verdriet, maar ook blijdschap en liefde, dat meisje is er, maar ik ken haar niet. En zij kent mij niet. Onze levens gaan nog langs elkaar heen, maar eens komen we samen. Het is vreemd daarover te denken. Ik geloof in toevalligheden in het leven, als ik niet naar de Winterhal was gegaan, had ik jou niet gezien, maar het feit ligt er wel, dat ik naar de Winterhal ging en jij ook. Op dezelfde dag, op hetzelfde uur. Is dat

toeval of is het voorbeschikt?’

‘Dat weet ik niet. Ik heb er nog nooit aan gedacht dat de jongen waarmee ik trouw, leeft en ergens is, maar het is een leuke gedachte. Nu zijn we nog vreemden, eens worden we, zoals ze dat poëtisch noemen, samen één. Maar misschien trouw ik nooit, dat kan ook. Dan is die jongen dus niet op de wereld!’

Hij lachte, ze voelde dat hij wilde zeggen ‘misschien zijn wij ’t, wij samen’, hij zei het niet, maar de gedachten schiepen een sfeer tussen hen van toch een beetje bij elkaar horen.

Hij vroeg: ‘Zullen we nog een kopje koffie nemen? Of heb je liever iets anders? Een glas wijn op onze kennismaking? Toen ik jou in de Winterhal zag, ging er een vreemd gevoel door me heen. Ik begreep het zelf niet, ik zie veel meisjes en ik ken veel meisjes. Bij ons op school is een lief juffie in de eerste klas en af en toe komen er meisjes stage lopen, daar zijn ook leuke kinderen bij, maar die doen me niets. Gewoon, leuke meisjes. Maar jij...’

‘Weet je waarom je je vreemd voelde in de Winterhal? Het kwam omdat je eenzaam was. Je zat in die grote, witte ruimte, je was er tot wij kwamen bijna alleen, want veel bezoekers waren er niet. Je wilde een stukje schrijven en dat lukte niet. Je voelde je verlaten, een beetje teleurgesteld misschien, omdat je de woorden niet op papier kon krijgen zoals jij ze op papier wilde hebben. Datzelfde heb ik als ik iets wil tekenen en het lukt niet. Dan voel ik me verdrietig, nou, dat is wat overdreven, maar ik voel me toch niet lekker. En dat in zo’n grote, witte ruimte zitten met alleen maar harde beelden om je heen, het zijn prachtige beelden, maar de ogen staren je toch wezenloos en kil aan.’

‘Je voelde mijn stemming...’

‘Zo vreemd was dat niet, iedereen met een beetje begrip zou dat voelen.’

‘O nee. Het meisje dat bij je was, voelde het niet en de jongen niet, ik geloof zelfs dat die me niet zagen.’

‘Ze kwamen om naar de beelden te kijken.’

‘Maar jij zag me wel. Heus Karin, ik geloof dat er iets is tussen ons...’

‘Misschien,’ ze lachte, ‘maar weet je...’ Ze moest dit afhouden, terugbrengen naar zoals ’t was. Hij was een dromer, een denker, hij zocht iets, misschien was hij al lang eenzaam en hunkerde hij naar vriendschap, naar een meisje. Dat van die collega’s op school, dat was misschien niet waar of ze waren er wel, maar ze wilden niet met hem gaan. Ze moest oppassen, aan vader denken. Kind, wees voorzichtig, sluit niet gauw vriendschap, dit was een eenzame jongen. Ze zei: ‘Ik

heb zo veel vrienden en er zijn jongens bij die ik meer dan alleen maar aardig vind.'

'Heb je een echte vriend, een vaste vriend?'

Ze dacht aan Frank. 'Nou, vaste vriend, dat is 't nog niet. Maar er is een jongen die ik ontzettend graag mag. Ik ga zo nu en dan met hem uit.'

Wat gaf het, ze moest afstand scheppen, ze wilde met hem praten, waarom niet, maar er mocht geen sfeer ontstaan van 'voor elkaar bestemd zijn'. Dat voelen en weten bij de eerste ontmoeting, daar was ze bang voor, zo wilde ze het niet zien en zo voelde ze het ook niet. Ze was nieuwsgierig naar wat er in hem omging, toen. En nu ze met hem praatte, vond ze hem aardiger dan toen, hij was opener dan ze verwacht had; zoals hij over zijn werk vertelde, dat vond ze leuk, maar meer was het niet.

'Die jongen zal blij met je zijn.'

'Dat hoop ik,' ze lachte, 'zullen we nog wat drinken? En vertel dan verder over de school en de kinderen.'

Hij wenkte de ober.

'Kinderen, ik hou van kinderen. Maar ik geloof dat ik het te idealistisch heb gezien. Kinderen zijn niet zo lief als ik dacht dat ze zijn. Weet je, als je opvoedkunde studeert en je leest de voorbeelden in de boeken, dan denk je dat het zo in de praktijk ook is, maar dat is helemaal niet waar. Kinderen kunnen vreselijk moeilijk zijn, wel lief, maar moeilijk. Net als grote mensen. Kinderen zijn kleine grote mensen. Kinderen willen niet altijd geholpen worden, ze luisteren niet altijd en ze denken anders. Dat is denk ik het voornaamste, je moet kunnen denken als een kind, je kunnen indenken in zijn kijk op het leven en op de dingen. Nu is het niet zo dat ik me vreselijk moet verdiepen in de kinderen van m'n klas. Een school is tenslotte geen weeshuis, dan moet je begeleiden, zo is het toch. Ik moet de kinderen leren rekenen en lezen en schrijven en al die andere vakken, belangstelling bijbrengen voor kunst en muziek. Maar ik wil me erin verdiepen, ik wil ze begrijpen en volgen. Ik weet dat er in mijn klas een groot aantal is dat aandacht kan gebruiken, maar het lukt me toch niet echt goed contact met ze te leggen en dat vind ik vervelend. Dat is het goede woord niet, ik vind het gewoon rot.'

'Je hebt het gevoel dat je tekortschiet.'

'Ja. Ik weet dat het niet zo is, begrijp me, dat bedoel ik niet eigenwijs, ik weet dat er niet meer van me verwacht wordt dan dat ik de lieve jeugd onderwijs, maar ik wil contact met ze. Ze moeten me niet alleen als meneer zien, zo'n vent voor de klas die commandeert en

de baas is.’

‘Wat dat betreft heb ik een beter vak gekozen,’ Karin lachte, ‘het lukt mij in m’n werk ook niet altijd, maar mijn materiaal is een tekenpotlood of een tube verf en een wit vel papier. Maar, geloof me, dat kunnen ook geducht lastige dingen zijn om mee te werken.’

‘Zo zal er overal wel wat zijn,’ Jons hand gleed over het tafelkleedje, ‘wie weet hoe die beeldhouwer, hoe noemde je hem ook alweer, hoe hij geworsteld heeft met beitel en steen voor hij zover was dat de gezichten van de beelden naar zijn zin waren.’

Na het tweede kopje koffie schoof Karin haar stoel naar achteren. ‘Ik moet naar huis.’

‘Waar woon je?’

Ze wilde het niet zeggen, waarom niet, dat wist ze niet. Ze was niet bang voor hem, waarom zou ze, maar ze dacht aan vader, denk erom kind, in een stad gaat het anders dan op ons dorp, vertrouw de mensen niet te gauw...

‘Bij een tante,’ antwoordde ze.

‘Zullen we iets afspreken?’

‘Zie ik je weer?’

Ze weifelde.

‘Of kan dat niet omdat je een vriend hebt?’

‘Als ik met jou praat, betekent dat toch niets!’ ze lachte. ‘Nee, Frank vindt het best dat ik ook met andere jongens praat, stel je voor, dan kan hij wel jaloers blijven, op school zijn zo veel jongens waar ik mee omga, maar ik heb niet veel tijd. Ik moet m’n werk thuis maken en zorgen voor eten en zo en uitgaan met Frank...’ Wat klonk dat zot.

‘Over veertien dagen dan, één middagje maar, na schooltijd.’

Ze knikte.

‘Vandaag over veertien dagen. Ik wacht op je bij de brug.’

‘Goed.’ Ze stond op, ze nam haar tas onder haar arm en de map met de tekeningen die ze voor de les van vandaag gemaakt had.

Ze stak hem haar hand toe. ‘Jon, tot over veertien dagen en succes met de kinderen.’

Ze liep voor hem uit naar de deur van het restaurant. Ze keek niet meer om. Ze wilde vlug op de tram stappen. Ze wilde niet dat hij haar volgde, dan zou hij weten waar ze woonde. Ze was bang, maar er was geen reden om bang te zijn. Ze vond zelf dat dit een vreemde kennismaking was, een vreemde ontmoeting ook.

Hij kwam niet achter haar aan. Hij moest de koffie nog betalen. Ze zag hem niet meer. Ze keek om toen ze bij de tramhalte stond, maar ze zag hem niet.

Als ze over dit gesprek met iemand zou praten, als ze het aan Maud vertelde, zou die het gek vinden. Waarom doe je zo geheimzinnig, kind, in deze tijd. En nam die knaap er genoeg mee, over veertien dagen elkaar weer te zien? Wat zeg je? Zit er niets tussen, gewoon een babbeltje maken, nou, dat kan toch, dat is niet verboden.

De tram kwam, ze stapte op het achterbalkon en liet zich mee slingeren tot de halte dicht bij het huis van tante Bertie.

Ze liep licht en vrolijk over de brug, ze voelde zich opeens blij, waarom, dat kon ze niet zeggen. Omdat Jon haar niet volgde?

Och nee...

Als boerendochter Karin een kunstopleiding wil gaan volgen in de stad, is haar vader daar sterk op tegen. Hij vreest voornamelijk dat zijn dochter verliefd wordt op een stadse jongen, zodat er geen opvolger voor zijn boerenbedrijf zal zijn. Dat is precies wat er gebeurt zodra Karin haar wens toch doorzet. Er volgt een breuk tussen vader en dochter die pas na vele jaren wordt gelijmd, als Karins kinderen al bijna volwassen zijn.

Het is lastig om een favoriet te kiezen uit de vele romans van **Anke de Graaf**, maar dit oorspronkelijk in 1981 gepubliceerde boek heeft goede papieren: een lekker eigenwijze hoofdpersoon, maar uiteindelijk ook het inzicht dat familie altijd familie zal blijven, wat er ook gebeurt.

ISBN 9789020534214 NUR 344

9 789020 534214

www.uitgeverijzomerinkeuning.nl

Z&K